

Kongaö säteri och Jarl Kulle

Kort historik

Namnet är belagt från 1522, då det är skrivet "paa Kongaoo". I prästrelationer från 1690-93 talas om "en siö i Konga socken, som kallas Kongaöös kär". Det är troligt, att namnet Kongaö en gång uppstod, var platsen en ö, omgivet av vatten och sankmarker. Hemmanet Kongaö var på 1 7/8 mantal. Gården synes 1553 ha tillhört Eriksholm (numer Trolleholm) då det säges "att ett torp, som heter Kongaö, som Jeppe paabor, giver en tunna smör och 10 skäppor havre". 1687

är Kongaö borta från Eriksholm efter återinförandet av sättepennynglagen, som förmyndarregeringen tidigare hade avskaffat.

Omkring 1700 hette ägaren Jöran Adlersten, som var son till en köpman Pihlman i Stockholm. Han var en av dem som tillsammans med biskop Hagn verkade för genomförandet av Skånes försvenskning, adlades till Adlersten och blev landshövding i Blekinge. Hans namn är kanske mest känt genom Adlerstens indelningsverk 1691-93, och det var han som grundade Skånska glasbruket i Perstorp 1691.

Under den följande åren har ägarna till Kongaö kommit och gått. År 1850 blev en utgård till Knutstorp, men 1875 kom det genom gifte och arv att tillhöra friherre Malte Ramel å Hviderup, varifrån det såldes 1916. En av senare tiders ägare hette:

Jarl Kulle

Mellan åren 1957-1967 ägdes Kongaö av den kände skådespelaren Jarl Kulle. I boken "Jag Kulle" berättar han för Eric Wennerholm om åren på gården:

Gården ligger på Söderåsens skogtäckt sydvästsluttning. Boningslängan är en tvåvåningslänga omgärdad av en stengårdsgård. Det är en rejäl gård om 133 hektar, varav 55 hektar åker och resten skog och betesmark. Gården föder ett fyrtiotal mjölkkor och ett hundratal ungdjur

samt ett par hundra gödsvin.

Visst blir man trött av kroppsarbete liksom av teaterarbete, men jag blir aldrig trött på det. För övrigt jag är ju skåning och det är jag stolt över och nu har det märkliga inträffat att jag har en egen gård i Skåne. Med flera generationers nedärvd kärlek till jorden och då jag själv i unga år arbetat hårt med mina händer, har jag nog längst inne en känsla av att man inte har rätt att äta om man inte har gjort ett rejält kroppsarbete.

Men de nio åren på Kongaö står ändå för mig och jag vet också för Louise och barnen i ett slags skimmer. Vi hade underbara stunder

tillsammans som jag inte skulle velat gå miste om för allt i världen. Louise som hade växt upp på landet, delade min strävan att sätta gården på fötter och fick på ett sätt som på landet är naturligt kontakt med dem som arbetade på gården. Vi minns båda sagolika sommarkvällar då både hennes och min släkt kom på besök. För julfirandet hade snart en tradition börjat ta form och med grannarna levde vi i god sämja.

Man skall få rycka skjortan av mig om det behövs för att jag ska få gården på fötter. Men det är dyrt. Jag skyr inga kostnader att förvandla en förfallen gård till en driftsduglig, byggde ny maskinhall och nyinredde svinhusen.

Då och då kom gäster, ibland hela busslastar som när Ingmar Bergman kom med sitt filmsällskap eller när Malmö stadsteaters Gustav III-ensemble firade avskedskvällen hos oss.

Gården var en ofrånkomlig tanke, nämligen den att äga en liten bit hederlig svensk mark och att bruka den. Jag skaffade den ju därför att jag längtade hem. Jag hade ett behov av att få brottas med det konkreta vardagslivet, känna lukten av jord och djur och inte längre sväva omkring och syssla med låtsasupplevelser, egna och andras. På så vis var allt bra. Men jag hade nog varit en smula för romantisk. Lantbruk är världens inte bara dyrbaraste utan även dyraste sysselsättning. Kongaö blev också platsen för många bekymmer och stora utgifter. Men det verkliga problemet med Kongaö var att gården låg i Skåne och att jag arbetade i Stockholm. Jag kom ner med nattåg efter föreställningens slut på söndag, stannade den spellediga måndagen och for så åter upp med nattåget på måndagskvällen. Förhållandet störde otvivelaktigt vårt hemliv, vilket för Louise och mig kändes alltmer påtagligt.

Jag slog min panna blodig på Kongaö och fick den gamla ordramsan besannad att det finns tre sätt att ruinera sig på, kvinnor, hästar och lantbruk. Kvinnor är det angenämaste, hästar det elegantaste och lantbruk det säkraste. Men att sälja gården var ett svårt steg att ta, jag tyckte nämligen att jag hade lyckats få den på fötter. Vi hade dessutom båda blivit djupt fästade vid gården, men till slut förstod jag att problemen hade blivit mig övermäktiga. Så jag sålde den i alla fall.

Skådespelaren

Jarl Lage Kulle, född 27 februari 1927 i Truedstorp utanför Ekeby, död 3 oktober 1997 på Gregersboda i Roslagen. Kulle flyttade som ung med familjen till Rebbelberga i nuvarande Ängelholms kommun där han växte upp. Han var gift 1960-1968 med friherrinnan Louise

Hermelin (född 1939), med vilken han fick barnen Maria Kulle, skådespelare (född 1960) och Anna Kulle (1963-79). Därefter fick han dottern Mia Kulle Rydsjö (född 1970). Andra gången gifte han sig 1976 med skådespelaren Anne Nord. I detta äktenskap, som varade fram till hans död, fick han två barn: skådespelaren Hanna Kulle och Linda Kulle.

Kulle genomgick Dramatens elevskola 1946-1949 och blev därefter engagerad vid Dramaten. Kulle anses som en av de främsta skådespelarna i sin generation. Han var under större delen av sin karriär knuten till Dramaten, där han spelat de flesta av den klassiska dramatikers huvudroller, i exempelvis Eugene O'Neill's *Lång dags färd mot natt*, Strindbergs *Gustav III* och Shakespeares *Kung Lear*.

Han tog ett avgörande karriärsteg 1959 när han spelade Higgins i musikalen *My Fair Lady* på Oscarsteatern och fick lov att både sjunga, spela och, som han uttryckte det, "skutta". Detta ledde till ökad popularitet och en bredad repertoar. Denna gav honom romantiska filmroller (till exempel *Änglar, finns dom?*) och stora roller i musikaler och komedier på Stockholms privatteatrar. Han samarbetade med Ingmar Bergman både på scenen och på film, bland annat i *Sommarnattens leende* och i *Fanny och Alexander*.

Lennart Lundberg

Källa: Kongaö och Vega. Bengt Nordahl, Släkt och Bygd 07:1.

Jag Kulle – Eric Wennerholm Bonniers 1979